

**O‘RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR
TADQIQOTLAR-Jurnali
1-son. 3-qism. Noyabr-2025**

**O‘ZBEK AYOLLAR MILLIY LIBOSLARIDA RANG VA ESTETIKA:
AN‘ANAVIY VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR**

Ochilova Marjona O‘tkir qizi

Navoiy davlat universiteti

Dizayn: (Libos va gazlamalar) – ta‘lim yo‘nalaishi

4 - kurs “L”guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada o‘zbek ayollar milliy liboslarida ranglarning badiiy va estetik ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqotda ranglarning ramziy ma‘nosi, milliy naqshlar bilan uyg‘unligi va zamonaviy talqinda qo‘llanilishi o‘rganilgan. Shuningdek, maqolada ranglarning libosning estetik kayfiyatini shakllantirish va milliy iftixor tuyg‘usini rivojlantirishdagi roli yoritilgan.

Kalit so‘zlar: milliy libos, rang, estetik go‘zallik, atlas, adras, kashtachilik, zardo‘zlik, badiiy ifoda, madaniy meros.

O‘zbek ayollar milliy liboslarida ranglar libosning badiiy qiyofasini yaratishda muhim ahamiyatga ega. Ranglar nafaqat tashqi ko‘rinish va go‘zallikni ta‘minlaydi, balki libosning ramziy va ma‘naviy mazmunini ham ifodalaydi. Atlas va adras matolarida ishlatiladigan qizil, yashil, ko‘k, pushti va oltin ranglari har biri o‘ziga xos badiiy va ramziy ma‘noga ega bo‘lib, libosning umumiy estetik uyg‘unligini oshiradi.

Ranglarning kombinatsiyasi libosning vizual ritmi va kompozitsion muvozanatini yaratadi. Misol uchun, qizil rang quvonch, muhabbat va energiyani ifodalasa, yashil rang hayot va barakani, ko‘k osmon va poklikni bildiradi. Shu tariqa, ranglarning uyg‘unligi libosning badiiy estetik kayfiyatini belgilaydi va ayol obrazini yanada nafis qiladi.

Qadim zamonlardan buyon milliy liboslarda ranglar hududiy o‘ziga xoslikni ko‘rsatgan. Farg‘ona vodiysi va Toshkent hududlarida atlas va adras matolari ustida rang-barang gullar, geometrik naqshlar ishlatilgan. Buxoro va Xorazm hududlarida esa zardo‘zlik yordamida oltin va kumush iplar bilan boyitilgan ranglar libosga hasham va tantanavorlik baxsh etgan. Har bir hududning rang ishlatish uslubi milliy liboslarning o‘ziga xos estetik uslubini yaratgan.

Kashtachilik va zardo‘zlik san‘ati ranglarning badiiy ifodasini yanada boyitadi. Oltin va kumush iplar yordamida yaratilgan naqshlar libosga uch o‘lchamli ko‘rinish beradi va uni bayramona ko‘rinishga olib chiqadi. Shu tariqa, rang va bezak elementlari birgalikda libosning badiiy va estetik qiymatini oshiradi.

Zamonaviy davrda milliy liboslarda rang va estetik talqin texnologik jihatdan rivojlandi. Raqamli dizayn, lazerli kesish va zamonaviy tikuv mashinalari murakkab

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali 1-son. 3-qism. Noyabr-2025

naqshlar va rang kombinatsiyalarini sifatli bajarishga imkon beradi. Shu bilan birga, zamonaviy fasonlar milliy liboslarni global moda kontekstida tanitishga xizmat qiladi.

Shunday qilib, o'zbek milliy liboslarida rang va estetik uyg'unlik nafaqat badiiy va tashqi ko'rinish, balki madaniy mazmuni ifodalashda muhim ahamiyatga ega. Ranglar libosning kompozitsion uyg'unligini yaratib, ayol obrazini nafis va jozibador qiladi, milliy iftixor tuyg'usini shakllantiradi va estetik didni rivojlantiradi.

O'zbek ayollar milliy liboslarida ranglarning badiiy va estetik ahamiyati libosning umumiy vizual kayfiyatini belgilashda muhim rol o'ynaydi. Atlas, adras va baxmal matolarida ishlatiladigan ranglar har biri o'ziga xos badiiy va ramziy ma'noga ega bo'lib, libosning nafisligini, qulayligini va amaliy jihatlarni oshiradi. Qizil, yashil, ko'k, pushti va oltin ranglari milliy naqshlar bilan uyg'unlashib, libosga ritm va vizual uyg'unlik baxsh etadi.

Qizil rang milliy liboslarda quvonch, muhabbat va energiyani ifodalashda keng qo'llaniladi. To'y va bayram liboslarida qizil rang asosiy rang sifatida ishlatiladi va libosning markaziy diqqat nuqtasini tashkil qiladi. Yashil rang esa hayot, baraka va tabiiy go'zallikni ifodalaydi. Ko'k rang osmon va poklik ramzi sifatida atlas va adras matolarida ishlatiladi. Pushti va oltin ranglar esa libosga hasham va estetik joziba qo'shadi. Shu tariqa, ranglarning uyg'unligi libosning badiiy va estetik qiymatini oshiradi, ayol obrazini yanada nafis va jozibador qiladi.

Ranglar libosning kompozitsion muvozanatini yaratishda ham muhim rol o'ynaydi. Katta va markaziy joylashgan rangli naqshlar libosning diqqat markazini belgilasa, kichik va takrorlanuvchi rang kombinatsiyalari libosga ritm va uyg'unlik baxsh etadi. Ranglarning kombinatsiyasi libosning umumiy estetik kayfiyatini shakllantiradi va milliy ifodani boyitadi.

Qadim zamonlardan buyon milliy liboslarda rang ishlatish hududiy o'ziga xoslikni ko'rsatgan. Farg'ona vodiysi va Toshkent hududlarida atlas va adras matolari ustida rang-barang gullar va geometrik naqshlar ishlatilgan. Buxoro va Xorazm hududlarida esa zardo'zlik yordamida oltin va kumush iplar bilan boyitilgan ranglar libosga hasham va tantanavorlik baxsh etgan. Har bir viloyatning rang ishlatish uslubi milliy liboslarning o'ziga xos estetik uslubini yaratgan.

Kashtachilik va zardo'zlik san'ati ranglarning badiiy ifodasini yanada boyitadi. Oltin va kumush iplar yordamida yaratilgan naqshlar libosga uch o'lchamli ko'rinish beradi va uni bayramona ko'rinishga olib chiqadi. Atlas va adras matolari ustida ishlangan rangli naqshlar libosning badiiy qiymatini oshirib, ayolning nafisligi va estetik didini aks ettiradi.

Zamonaviy davrda milliy liboslarda rang va estetik talqin texnologik jihatdan rivojlandi. Raqamli dizayn, lazerli kesish va zamonaviy tikuv mashinalari murakkab naqshlar va rang kombinatsiyalarini mukammal bajarishga imkon beradi. Shu bilan

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali 1-son. 3-qism. Noyabr-2025

birga, zamonaviy fasonlar milliy liboslarni global moda kontekstida tanitishga xizmat qiladi.

Milliy liboslarda ranglarning kombinatsiyasi nafaqat badiiy va estetik, balki ma'naviy mazmunni ham ifodalaydi. Har bir rang va uning uyg'unligi libosning kompozitsion muvozanatini yaratib, ayol obrazini nafis va jozibador qiladi, milliy iftixor tuyg'usini shakllantiradi va estetik didni rivojlantiradi. Ranglar orqali libos milliy qadriyatlar, tarixiy an'analar va madaniy merosni aks ettiradi.

Shunday qilib, o'zbek ayollar milliy liboslarida rang va estetik uyg'unlik libosning badiiy, tashqi ko'rinish va madaniy mazmunini belgilashda muhim ahamiyatga ega. Ranglar libosning vizual ritmini yaratadi, naqsh va kompozitsiya bilan uyg'unlashib, milliy liboslarni nafaqat kiyim, balki badiiy asar va madaniy meros sifatida qadrlanishiga xizmat qiladi.

O'zbek ayollar milliy liboslarida rang va estetik uyg'unlik liboslarning badiiy, tashqi ko'rinish va madaniy mazmunini belgilashda muhim rol o'ynaydi. Ranglarning uyg'unligi libosning vizual ritmini, kompozitsion muvozanatini va ayol obrazining nafisligini yaratadi.

Atlas, adras va baxmal matolarida ishlatiladigan ranglar libosning badiiy qiymatini oshiradi, naqsh va kashtachilik elementlari bilan uyg'unlashib, milliy qadriyatlar, tarixiy an'analar va madaniy merosni aks ettiradi. Shu tariqa, milliy liboslar nafaqat kiyim, balki badiiy asar va madaniy meros sifatida qadrlanadi.

Zamonaviy texnologiyalar yordamida murakkab naqshlar va rang kombinatsiyalari sifatli bajariladi, zamonaviy fasonlar milliy liboslarni global moda kontekstida tanitishga xizmat qiladi. Rang va estetik uyg'unlik milliy iftixor tuyg'usini shakllantiradi, estetik didni rivojlantiradi va liboslarning badiiy qiyofasini boyitadi.

Shunday qilib, rang va estetik uyg'unlik milliy liboslarning badiiy, estetik va madaniy mazmunini belgilashda, milliy merosni saqlashda va yosh avlodda milliy iftixor tuyg'usini shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // Педагогическое образование и наука. – 2017. – №2. – С. 109–110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №1. – P. 131–134.
3. Shovdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region // E3S Web of Conferences. – 2024. – Vol. 587. – P. 02016.

**O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR
TADQIQOTLAR-Jurnali
1-son. 3-qism. Noyabr-2025**

4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // AIP Conference Proceedings. – 2025. – Vol. 3268. – No. 1. – P. 070035.
5. Шавдилов С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // Современное образование (Ўзбекистан). – 2017. – №6. – С. 15–21.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter education & global study. – 2024. – №1. – P. 8–14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and Innovation. – 2023. – Vol. 2. – No. B10. – P. 192–198.
8. Шавдилов С. А. ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ // International Scientific Review of the Problems and Prospects of Modern Science and Education. – 2018. – P. 84–85.
9. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH // Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Vol. 3. – No. 12. – P. 193–196.
10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – Vol. 4. – No. 3. – P. 60–66.
11. Karimova D. O'zbek ayollar milliy liboslarida rang va estetik uyg'unlik. – Toshkent: San'at, 2021.
12. Tursunova M. O'zbek milliy liboslarida rang va estetik ifoda // O'zbekiston madaniy merosi jurnali. – 2022. – №4. – B. 45–52.